

DESCOBRINT LA PREHISTÒRIA: UNA APLICACIÓ DIDÀCTICA DES DE L'ARQUEOLOGIA EXPERIMENTAL

**BEGOÑA SOLER MAYOR
PAULA JARDÓN GINER**

D'entre totes les tasques divulgadores i educatives que el Museu Arqueològic Municipal d'Alcoi ha mamprés en els darrers anys, es va plantejar la realització d'unes activitats que aproximaren els docents i els escolars als materials arqueològics que hi ha exposats a les sales del Museu. Així, s'hi va programar un curs sobre els Caçadors de la Prehistòria, per a professors, i uns tallers d'arqueologia experimental, per a xiquets d'ensenyament secundari, amb la col·laboració del Centre de Professors d'Alcoi i el suport de la CAM-Fundación Cultural.

1. OBJECTIUS

1.1. L'educació per a respectar el patrimoni arqueològic

L'atracció que l'arqueologia exerceix dins de la nostra societat s'ha de canalitzar a través d'una major divulgació de la investigació arqueològica. La distància que, de vegades, hi ha entre la investigació i la seua difusió constitueix una barrera per a l'accés a una informació que hauria

Es presenta una primera valoració de les activitats didàctiques desenvolupades a partir de la col·laboració establerta entre el Museu Arqueològic Municipal d'Alcoi, la CAM-Fundación Cultural i el CEP de l'Alcoià-Comtat. Se'n descriuen els objectius, els dos nivells d'actuació –curs per al professorat i tallers per a escolars– i una breu valoració.

Se presenta una primera valoración de las actividades didácticas desarrolladas a partir de la colaboración establecida entre el Museo Arqueológico Municipal d'Alcoi, CAM-Fundación Cultural y CEP de l'Alcoià-Comtat. Se describen sus objetivos, sus dos niveles de actuación –curso para el profesorado y talleres para escolares– y una breve valoración.

Discovery Prehistory: A didactical application based on experimental archaeology.

In this writing, we present an initial valuation of the didactical activities developed following the cooperation established among the Alcoi Municipal Archaeological Museum, the CAM-Fundación Cultural (Cultural Foundation of the CAM Savings Bank) and the CEP (Teacher Association Centre) of the Alcoià-Comtat area. In the said report, we describe its objectives and goals, its two levels of action and performance –courses for teachers and workshops for pupils– as well as a brief appraisal of the same.

d'estar a l'abast de tots.

D'altra banda, el desconeixement de la importància del mètode arqueològic ha fet que aquesta atracció per l'arqueologia haja provocat la destrucció irrecuperable de molts jaciments arqueològics.

La necessitat que hi haja una major consciència social de respecte al patrimoni va fer que ens semblara realment suggeridora la possibilitat de realitzar aquestes activitats. Aquest respecte al patrimoni només és possible mitjançant una comprensió del passat i la valoració de la informació que aporten les restes arqueològiques i el seu context. Per tant, la tasca dels educadors és fonamental.

1.2. Les possibilitats educatives del coneixement de la prehistòria i del mètode arqueològic

Per a la reconstrucció de la vida dels nostres avantpassats, l'arqueologia prehistòrica ha d'utilitzar mètodes i tècniques que procedeixen de diferents camps de la ciència. Per aquest motiu, les possibilitats que proporciona en el camp educatiu són àmplies i diverses.

Durant milers d'anys, la vida dels grups de caçadors prehistòrics va estar relacionada amb el coneixement del

medi ambient en què es desenvolupava. Les dades arqueològiques reflecteixen la necessitat de mantenir un equilibri conscient amb la natura, la qual cosa es comprova en la planificació dels recursos que feien aquestes societats.

L'estudi del comportament ecològic i de l'economia d'aquests grups humans, realitzat a l'aula, permet de fer una reflexió sobre alguns problemes actuals a partir de l'estudi del passat.

El coneixement de la diversitat de comportaments socio-culturals al llarg de la història fins a l'actualitat, contribueix a l'acceptació i a la valoració d'aquesta realitat.

2. CURS PER A PROFESSORS

Aquest curs, que tingué com a títol: Els nostres avant-passats: els Caçadors Prehistòrics, es va realitzar durant el mes de novembre de 1993. Va tenir una durada de 30 hores lectives que es van dividir en dues sessions teòriques i dues de pràctiques. Es va pensar, també, en la realització d'un treball pràctic d'aplicació a l'escola.

L'objectiu d'aquest curs era transmetre als docents els avenços de la investigació prehistòrica mitjançant el coneixement de les tècniques de recerca experimental. A més a més, es pretenia oferir noves possibilitats d'aplicació d'aquestes tècniques a l'aula, per a una aproximació major a la quotidianitat de les societats caçadores-recol·lectores per part dels alumnes.

Les sessions teòriques van tenir els continguts següents:

- El mètode arqueològic: registre i excavació.
- Les restes de les activitats:
 - La tecnologia prehistòrica: evolució dels estris lítics i ossis.
 - L'organització de les activitats: la vida quotidiana.
 - Les evidències de l'ús del foc.
- Organització del territori i aprofitament dels recursos.

Les sessions pràctiques es feren en dos dies, i es van distribuir de la manera següent:

Primer dia:

- Comprensió dels processos tècnics a partir de la talla del sílex i el treball de l'os per a la fabricació d'eines.
- Elaboració de diversos materials, com ara: puntes de fletxa de pedra i d'os, ornaments, colorants, preparació de fustes per a les fletxes, etc.
- Explicació de les tècniques de caça mitjançant l'observació de les armes elaborades en el curs.

Segon dia:

- Pràctiques de tir amb arc i llançament de javelina amb propulsor.
- Espellament d'un cabrit i de dos conills i preparació posterior de la pell amb les eines fabricades en la sessió anterior.
- Esquarterament del cabrit i dels conills per a la cocció posterior.
- Realització de dues fogueres: una, enllosada per a la cocció a la pedra i, una altra, en forma de cubeta per a coure damunt les brases.
- Utilització de tècniques prehistòriques per a encendre el foc: per fregament de dues fustes i per percussió d'un mineral de ferro i sílex sobre una esca de bolet sec.

3. TALLERS PER A ESCOLARS

La realització dels tallers experimentals amb xiquets de sisè curs d'EGB incloïa una programació amb dos objectius fonamentals: d'una banda, la comprensió de la realitat de les societats prehistòriques a partir dels materials que les excavacions aporten i, d'altra banda, donar-los a conèixer els diferents mètodes i tècniques que utilitza l'arqueologia per a obtenir-ne informació.

La metodologia utilitzada va consistir en la discussió en assemblea dels distints problemes que s'havien plantejat al llarg de l'exposició teòrica, i el treball en grups per al desenvolupament d'activitats concretes.

La primera part de les sessions va consistir en una conferència-col·loqui amb els alumnes a partir de l'observació de reproduccions dels materials utilitzats pels grups de caçadors. Davant d'objectes d'os, puntes de sílex, pells, matèries colorants i ornamentals, etc., es plantejaven qüestions referents a l'economia, els recursos o l'hàbitat, tot comparant-ho amb la seua realitat quotidiana. A partir d'aquest plantejament general sorgien qüestions com la datació relativa, el concepte de temps històric, el valor del temps dins de cada societat, l'especialització del treball, la conducta solidària en les primeres societats humanes o la importància del coneixement del medi propi per a la supervivència.

La segona part es va dedicar a l'observació i la realització d'algunes activitats amb tècniques prehistòriques:

- Observació dels diferents tipus de matèries primeres lítiques i justificació de la seua elecció per a la talla a partir de les seues característiques físiques. Fabricació d'eines de sílex.

- Explicació dels diferents processos de treball de l'os, de la pell, de la fusta, l'emmanegament d'eines i projectils per a l'elaboració d'agulles, punxons, puntes, etc., i la realització de diversos objectes per part dels mateixos alumnes.
- Treball amb colorants i petxines per tal de fabricar objectes ornamentals i «obres d'art».
- I, per acabar, el tir o llançament amb arc i propulsor va representar una activitat lúdica en la sessió.

4. VALORACIÓ DE L'EXPERIÈNCIA

Considerem que tant el curs per a professors com les activitats per a xiquets han tingut una resposta molt positiva. Per a la major part del professorat va representar la possibilitat d'obrir una nova via: aproximar als seus alumnes l'estudi de la prehistòria, la qual ha estat considerada sempre una disciplina excessivament teòrica i allunyada.

Pel que fa als xiquets, el contacte directe amb els materials va facilitar-los la comprensió dels continguts teòrics explicats al llarg del curs. Aquests van mostrar, amb la seua participació activa, molt d'entusiasme davant d'aquesta inesperada experiència.

Tot i que havíem plantejat els dos cursos com a complementaris, hem comprovat que poden fer-se de manera independent, sempre que els docents tinguen en compte una introducció a la prehistòria que ha de ser anterior a la realització de les activitats.

Fins ara, la nostra experiència ha estat aplicada en la segona etapa de l'EGB, però està programada la realització d'altres tallers, durant el curs 94/95, amb alumnes d'ensenyament secundari. Per a aquesta nova fase està prevista una adaptació dels continguts teòrics i pràctics de les activitats, que tindrà en compte els diferents projectes curriculars que es desenvolupen en aquestes etapes. Continuant amb la mateixa metodologia de treball, està programat un

debat final en què els participants (professors i alumnes) donen les seues opinions de l'experiència. Finalment, considerem molt convenient que tots els coneixements adquirits en les sessions es comproven amb una visita al Museu.

Creiem que tots els objectius inicials han estat aconseguits i que, al mateix temps, s'han obert noves perspectives d'aplicació de les matèries i tècniques proposades.

BIBLIOGRAFIA

- Journée "Qu'est-ce qu'une animation?". Commission Education Action culturelle de l'Association Francophone des musées de Belgique. Louvain-la-Neuve, 20 Septembre 1993.
- BRIÈRE, J. (1986/87). Les tous petits chez "Monsieur et madame de Cro-Magnon". *Antiquités nationales*, 18/19: 247-248.
- COLLIN, F. (1992). La Commission Éducation et action culturelle. *La vie des musées*, 7: 13-14.
- COLLIN, F. (1992). Recherche, vulgarisation et pédagogie de la Préhistoire, réflexions à partir d'exemples d'animations au Musée de la Préhistoire en Wallonie. *Bulletin des chercheurs de la Wallonie*, XXXII: 53-71.
- ELICK, C. (1991). Archaeology is more than a dig: educating children about the past saves sites for the future. In "Archaeology and Education: The classroom and beyond".
- Grup FILASSA (1994). Taller de Prehistòria. *Anem al museu*, 2. Museu Arqueològic Municipal d'Alcoi.
- GIL, A. et al. (1994). Arqueología en la enseñanza. El Taller de Arqueología del I.F.P. Misericordia (Valencia). *Revista de Arqueología*. Agost 1994: 6-11.
- GOMEZ ROS, J. et al. (1990). Valencia romana. Guia didáctica del profesor. Cuaderno de Campo del Alumno. Guia del Museo Marqués de Campo. *Caja de Ahorros de Valencia*.
- MAURY, S. (1989). Une sensibilisation au Patrimoine Archéologique et sa protection. *PALÉO*, 1.
- MOUVIER, J.P. (1989). Préhistoire. Il y a 13.000 ans. les chasseurs magdaléniens. *GULLIVORE*, 8 bis.